

dr hab. Krzysztof Bobrzecki

07.12.2025

Akademia Muzyczna

im. Stanisława Moniuszki

w Gdańsku

RECENZJA W POSTĘPOWANIU W SPRAWIE NADANIA STOPNIA DOKTORA HABILITOWANEGO W DZIEDZINIE SZTUKI, DYSCYPLINIE ARTYSTYCZNEJ SZTUKI MUZYCZNE DOKTOROWI MARCINOWI WORTMANNOWI.

Zleceniodawca recenzji

Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina w Warszawie

Działając na podstawie art.221 ust. 5 w zw. Z art. 178 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* w zw. paragrafem 20 ust. 1 *Procedury dotyczącej czynności w postępowaniu nadania stopnia doktora i doktora habilitowanego* zostałem wyznaczony na członka komisji habilitacyjnej dr Marcina Wortmanna na mocy Uchwały Rady Doskonałości Artystycznej UMFC nr 5/19/09/2025 z dn. 19.09.2025.

W związku z powołaniem mnie na recenzenta w wyżej wymienionym postępowaniu przekazana mi została dokumentacja wraz z dziełem artystycznym i osiągnięciami habilitacyjnymi o których mowa w art. 219 ust. 1 ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*.

Podstawowe dane o kandydacie.

Pan Marcin Wortmann kształcenie muzyczne rozpoczął w Państwowej Szkole Muzycznej I i II stopnia w Radomiu, którą ukończył uzyskując tytuł zawodowy muzyka instrumentalisty w zakresie gry na skrzypcach. Już wówczas podejmował pierwsze wokalne próby, biorąc udział w festiwalach wokalnych. Przeprowadzka do Warszawy umożliwiła mu kształcenie głosu, najpierw w Policealnym Studiu Jazzowym, a następnie w Uniwersytecie Muzycznym F. Chopina, gdzie odbył studia magisterskie i doktoranckie uzyskując stopień doktora w 2020 r..

Rozwój umiejętności wokalnych, aktorskich i tanecznych zapewnił mu udział w licznych realizacjach musicalowych na deskach teatrów muzycznych w Łodzi, Poznaniu, Krakowie, Toruniu, Wrocławiu, Białymstoku, Gdyni, a także na scenach warszawskich teatrów Roma i Syrena. Miał również okazję wziąć udział w spektaklach operowych (*Sen nocy letniej* i *Gwałt na Lukrecji* B. Brittena), co dowodzi solidnych podstaw emisji klasycznej w jego technice wokalej.

Dr Marcin Wortmann w pewnym momencie swej artystycznej kariery zdecydował się poświęcić również dydaktyce wokalej. Kształcił przyszłych adeptów w macierzystym UMFC i w poznańskiej Akademii Muzycznej. Był również nauczycielem śpiewu w Policealnym Studium Wokalno-Aktorskim w Białymstoku i pełnił funkcję kierownika wokalnego w profesjonalnych produkcjach musicalowych. Ma na swoim koncie prowadzenie licznych warsztatów dla dzieci młodzieży, a także działalność dydaktyczną prowadzoną w ramach działalności firm i fundacji.

Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych lub artystycznych

- Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina. Wydział Wokalno-Aktorski Specjalność:
musical – zatrudnienie od 1 X 2017 r., w latach 2017–2018 koordynator ds. logistycznych i programowych specjalności musical, a od 30 IX 2020 r. do chwili obecnej na stanowisku asystenta
- Akademia Muzyczna im. Ignacego Jana Paderewskiego w Poznaniu. Instytut Wokalistyki
Od 30 IX 2021 r. do chwili obecnej na stanowisku adiunkta
- Policealne Studium Wokalno-Aktorskie w Białymstoku
1 IX 2018 r. – 30 VI 2020 r. – nauczyciel śpiewu

Ocena złożonej dokumentacji habilitacyjnej oraz autoreferatu

Dokumentacja, którą przedstawiono do oceny zawiera dyplom uzyskania stopnia doktorskiego, skany programów i plakatów potwierdzających osiągnięcia artystyczne, naukowe i organizacyjne habilitanta a także dane wnioskodawcy, wniosek przewodni i autoreferat. Dołączono także szereg recenzji prasowych, wykaz zdobytych nagród, informacji o kierownictwie wokalnym produkcji teatralnych, wygłoszonych wykładach, oraz otrzymanych podziękowaniach.

W ciągu minionych 25 lat dr Marcin Wortmann brał udział w realizacji ponad trzydziestu tytułów, m.in.: *Miss Saigon, Grease, Jesus Christ Superstar, Les Miserables, Evita, Upiór w Operze, Chorus Line, My Fair Lady, Next to Normal*. Jest członkiem obsady w produkcjach będących prapremierowymi realizacjami polskich musicali (*Piloci, Irena, Kopernik, Kajko i |Kokosz*), co uważam za istotną okoliczność. Habilitant wskazuje, że niektóre z realizacji grane były więcej niż sto, czy nawet dwieście razy. W mojej opinii dowodzi to dobrej techniki wokalne i dużej świadomości działania instrumentu jakim jest głos. Daje to także wyobrażenie o intensywności działań artystycznych habilitanta. Przejście przez gęste sito wieloetapowych castingów w tak wielu produkcjach budzi moje uznanie, tym bardziej że w trakcie przesłuchań wykazać należy nie tylko umiejętności wokalne, ale również aktorskie i taneczne. W tym kontekście habilitant jawi się jako członek bardzo wąskiego grona artystów musicalowych, którzy potrafią swoją sceniczną karierę prowadzić z sukcesem przez tak długi czas, nie będąc etatowym pracownikiem żadnego z teatrów.

Warto podkreślić nie tylko znaczną ilość tytułów spektakli w których p. Marcin Wortmann brał udział, ale również ilość teatrów muzycznych z którymi współpracował. Gatunek musicalu na scenach polskich przeżywa właśnie swój niebywały rozkwit, ciesząc się wciąż rosnącym zainteresowaniem publiczności, co idzie w parze z coraz wyżej ustawioną poprzeczką dla realizatorów i wykonawców. Po repertuar musicalowy sięgają obecnie również teatry operowe czy dramatyczne, dostrzegając niebywały potencjał ekonomiczny przedsięwzięć.

Z napisanego lekkim piórem autoreferatu, dowiadujemy się o przebiegu wokально-aktorskiej drogi Marcina Wortmanna. Z przedstawionej historii przebiega konsekwencja działań, które podjął habilitant w celu osiągnięcia zamierzonych celów. Najpierw podjął naukę w Policealnym Studium Jazzowym, kolejno wokalne studia magisterskie i podyplomowe na Uniwersytecie Muzycznym, cały czas będąc członkiem obsad wielu musicalowych produkcji. Opis jego dotychczasowej scenicznego drogi to opis niemałego fragmentu historii gatunku musicalu na polskich scenach.

Wzrastające zainteresowanie publiczności tym rodzajem teatru muzycznego od wielu lat pociąga za sobą wzrastające zainteresowanie młodzieży kształceniem się w tym kierunku, co jako dydaktyk obserwuję już od kilkunastu lat. Habilitant zdecydował się dzielić doświadczeniem i umiejętnościami, prowadząc prywatną działalność edukacyjną, podjął także zatrudnienie w charakterze asystenta na macierzystym UMFC. Po kilku latach zaproponowano mu stanowisko adiunkta w poznańskiej Akademii Muzycznej. Uczył również Studium Wokalno-Aktorskim w Białymstoku. Dowodem uznania jego dydaktycznych kompetencji i intuicji jest fakt powierzania mu kierownictwa wokalnego w produkcjach scen zawodowych, co wykazuje habilitant w swoim autoreferacie. Dr Marcin Wortmann jest świadomy konieczności ciągłego doskonalenia swoich umiejętności, zarówno w aspekcie artystycznym, jak i dydaktycznym. Wniosek ten wysnuć można na podstawie min. oświadczenia o ukończeniu kursu wokalnego Estill Voice Trening - cieszącego się dużym uznaniem modelu nauczania śpiewu ukierunkowanego na współczesne stylistyki wokalne. Habilitant wspomina, że wiele zawdzięcza zdobytej wiedzy w tym zakresie.

Działalność stricte naukowa leży nieco na uboczu aktywności zawodowej habilitanta. Był on promotorem i recenzentem szeregu prac magisterskich, wygłosił wykład na zaproszenie Polskiego Towarzystwa Pedagogów Śpiewu, brał udział jako prelegent I Konferencji Akademusical, prowadził także szkolenie w Zespole Szkół Muzycznych im. Fryderyka Chopina. Dr. Marcin Wortmann stwierdza, że ciekawym polem dociekań badawczych są dlań zmiany, jakim ulega w ostatnich latach gatunek musicalu. Deklaruje także chęć dalszej eksploracji nauki i sztuki, w których prym wiodła będzie sztuka musicalu, co mam nadzieję doprowadzi do ciekawych publikacji czy też wykładów, gdyż perspektywa wykonawcy musicalowego jest dosyć rzadko prezentowana w polskim piśmiennictwie naukowym (nie licząc oczywiście prac magisterskich).

Działalność organizacyjną habilitant wykazuje na polu akademickim – członek Rady Wydziału, koordynator ds. specjalności musical, współorganizator konferencji naukowej – oraz pozaakademickim – organizator spektakli i koncertów dla uczniów Warsztatowej Akademii Musicalowej.

Dokumentacja habilitanta nie budzi najmniejszych zastrzeżeń. Wynika z niej jednoznacznie, że dr Marcin Wortmann posiada obszerny dorobek artystyczny, który skoncentrowany jest na wykonawstwie musicalowym. Wykazana została działalność organizacyjna i popularyzatorska oraz intensywna działalność dydaktyczna. Habilitant wskazuje również działania na polu naukowym, które rysują dalszą, wielce obiecującą perspektywę rozwoju.

Ocena dzieła artystycznego

Jako zrealizowane osiągnięcia artystyczne dr Marcin Wortman wskazał i dołączył do dokumentacji postępowania habilitacyjnego swój udział w realizacji czterech płyt CD:

1. *Przypadki Robinsona Crusoe*
2. *Kajko i Kokosz. Szkoła latania*
3. *Bitwa o tron – musicalowy talent show*
4. *Irena – historia I. Sandlerowej*

Na płytach studyjnie zarejestrowano obszerne fragmenty muzyki ze spektakli musicalowych. Płyta CD *Przypadki Robinsona Crusoe* wydana została w 2019 r. przez Teatr Muzyczny Roma. Dr. Marcin Wortmann wskazuje swój udział w następujących ścieżkach:

1. *Rekrutacja*

2. *Magnetyczny tajfun*
3. *Więzienna fuga*
4. *Robinsonie, przewódź nam*
5. *Imię twe: Piętaszek*
6. *Wątpliwości brak*
7. *Czerwony księżyc łśni*

Spektakl adresowany był do najmłodszej widowni. Skomponowana przez Jakuba Lubowicza nawiązuje swoją stylistyką do kilku gatunków, w tym do szant, reagge, muzyki hawajskiej. Libretto napisał Jakub Szydłowski, który był również reżyserem spektaklu.

Habilitant wykonuje na nagraniu między innymi partię Piętaszka. Wokalna kreacja Marcina Wortmanna to bardzo udana próba stworzenia wyrazistej postaci jedynie za pomocą swojego głosu. Rola Piętaszka to rola charakterystyczna a spektakl kierowany jest do dzieci. W związku z tym habilitant decyduje się na użycie specyficznego ustawienia traktu głosowego. Pozwala to na uzyskanie barwy, która w moim odbiorze oddaje dziecięcą naiwność i ciekawość, ale także pewne intelektualne niedopasowanie Piętaszka do kontrastującej z nim wyrazowo postaci Robinsona. Postać Piętaszka budowana jest nie tylko przy pomocy koloru głosu. Dr Marcin Wortmann umiejętnie wyczuwa styl muzyki, kształtuje śpiewną frazę lub w sposób świadomy używa parlanda. Przede wszystkim zaś usłyszeć można bardzo dobre partnerowanie, które ukazuje zrozumienie znaczenie pauzy i intonacji głosu mówionego w budowaniu muzycznego i teatralnego dialogu.

Kolejny album to zapis muzyki ze spektaklu *Kajko i Kokosz*. Twórcami, podobnie jak w przypadku *Robinsona* są Jakub Szydłowski (teksty piosenek, reżyseria) oraz Jakub Lubowicz (muzyka). Płyta wydana została przez Teatr Syrena w 2021 roku. Dra Marcina Wortmanna usłyszymy w następujących muzycznych ustępach:

1. *W wesołym Mirmiłowie*
2. *Coś twórczego z siebie daj*
3. *Chcę oderwać się od ziemi*
4. *Sesja z jodłowaniem*
5. *Kajko i Kokosz*

Chcę oderwać się od ziemi to solowy song Mirmiła – bohatera kreowanego przez Marcina Wortmanna. Utwór promował wydany przez Teatr Syrena album. Jest to muzyczna prezentacja osi tematycznej, wokół której rozgrywa się akcja musicalu. Stylistyka soulowa, w której utrzymany jest ten utwór, jest bliska habilitantowi – słysząc to w jego interpretacji. Zwraca uwagę ciepłe, nieco „przymglone” brzmienie głosu, który jednak pewnie i dźwięcznie porusza się w najwyższej tessiturze. W pierwszej prezentacji refrenu usłyszymy przyjemny dla ucha falset, którym Marcin Wortmann operuje bardzo sprawnie, co udowadnia przede wszystkim w utworze *Sesja z jodłowaniem*. Świadomie operując sposobem zwarcia więzadeł głosowych uzyskuje on zamierzone stylistycznie przeskakiwanie pomiędzy pełnym głosem a falsetem. To w mojej opinii dowód na to, że mamy do czynienia z bardzo świadomym możliwością operowania głosem wokalistą. Użycie falsetu podkreśla chęć oderwania się od ziemi, która jest motorem działania Mirmiła, stąd też sprawne wykorzystanie tej jakości głosu jest istotne dla właściwego oddania intencji kompozytora. Dodać należy, że muzyka skomponowana przez Jakuba Lubowicza jest bardzo różnorodna stylistycznie, pełna ciekawych rozwiązań i wpadających w ucho melodii.

Kolejny album, który wskazuje Marcin Wortmann to wydana przez Teatr Syrena *Bitwa o tron – musicalowy talent show*. Jest to zapis muzyki skomponowanej przez Tomasza Filipczaka do tekstów Jacka Mikołajczyka. Przedstawione do oceny utwory z udziałem habilitanta to:

1. *Elekcyjny show*
2. *Ja chcę pierwszym być*
3. *Najfajniejszy polski król*
4. *Nie chcę być twój*
5. *We mnie jest moc*
6. *Chce Cię rozebrać*
7. *Bitwa o tron – finał*
8. *Ukłony – megamix*

Ciekawa koncepcja twórców, by za temat spektaklu podjąć poczet elekcyjnych królów Polski zaowocowała spektaklem nawiązującym w swojej formie do telewizyjnych *talent shows*. Rola Augusta II Mocnego powierzona została Marcinowi Wortmanowi. Twórcy znając jego wokalne możliwości stworzyli muzykę, która będzie mogła je wykorzystać. Najpełniej przedstawia to solowy song *We mnie jest moc*. Stylistyka nawiązuje do niemieckiego rocka oraz muzyki klasycznej. Fragmenty te przeplatają się ze sobą, co stwarza konieczność do szybkiej zmiany ustawienia aparatu głosowego, tak by rockowy głos kontrastował z klasycznie poprowadzoną emisją. Marcin Wortmann wspaniale pokonuje tę trudność techniczną. Mocne fragmenty wykonuje brawurowo, dodając do brzmienia swego głosu charakterystyczny przydźwięk-chrypę (*ang. distortion*), zaś w klasycznych momentach obniża krtań i pionizuje dźwięk, dostosowując również sposób prowadzenia frazy i artykulacji to stylistyki „klasycznej”. Klasyczne fragmenty balansują na granicy rejestrów głosu, co wymaga nie tylko „zwykłego” przedstawienia przestrzeni rezonacyjnej gardła, ale również świadomego operowania rodzajem zwarcia strun głosowych, jeżeli chce się zamaskować przejścia między pełnym głosem, miksem i falsetem. Stopień trudności potęguje narastająca w songu częstotliwość zmian, które w pewnym momencie następują po jednej ledwie frazie. Habilitant w swoim autoreferacie przyznaje, że jest to najtrudniejszy utwór, z jakim przyszło mu się zmierzyć. W mojej opinii z wszelkimi trudnościami poradził sobie znakomicie. W nagraniu nie słychać wysiłku głosowego – wszystko zdaje się być pod pełną kontrolą wykonawcy.

Ostatnim wskazanym do oceny dziełem jest muzyka ze spektaklu *Irena – historia I. Sendlerowej*, która skomponowana została przez Włodka Pawlika. Premiera spektaklu miała miejsce 2022 roku w poznańskim Teatrze Muzycznym, który też jest wydawcą albumu. Postać Adama, męża tytułowej bohaterki, w którą wciela się dr Marcin Wortmann, pojawia się w następujących ustępach muzycznych:

1. *Ja nie odejdę stąd*
2. *Pozwól jej żyć*
3. *W życiu tak już jest*
4. *Życie ucieka*

Tematyka dzieła niesie zupełnie inny ciężar niż pozostałe wskazane musicale. Historia Ireny Sendlerowej, bohaterki niosącej pomoc Żydom podczas II Wojny Światowej to nośnik nieoczywisty dla gatunku musicalu, okazuje się jednak, że realizatorzy odnieśli w tej materii spory sukces. Bogate brzmienie muzyki budzi skojarzenia z najlepszą tradycją polskiej muzyki rozrywkowej, która łączy instrumenty akustyczne i elektryczne oraz wykorzystuje bogaty zasób

środków harmonicznych. Wokalna kreacja Marcina Wortmanna oddaje moim zdaniem w pełni rolę jaką pełni postać Adama w spektaklu. Wzajemna miłość małżonków wprawdzie nie budzi wątpliwości, jest to jednak miłość niełatwa. Tytułowa bohaterka niosąc pomoc potrzebującym, pozostawia swojego męża w strachu o jej życie, ale również w poczuciu bycia mniej ważnym niż podopieczni Ireny. Wysoka temperatura emocji to pierwsze, na co zwraca się uwagę słuchając Marcina Wortmanna. Jego wyrazista interpretacja nie ucieka od teatralnej emfazy wyrastając momentami ponad to, co kryje w sobie muzyka – choć ciekawa i bogata, to jednak pozostawiająca w pewnym niedosycie, według mnie nie wykorzystuje bowiem w pełni potencjału dramatycznego i emocjonalnego historii. Obok wspomnianej już emocjonalności wykonania Marcina Wortmanna, uderza po raz kolejny bardzo dobre technicznie prowadzenie głosu. Pozwala ono habilitantowi osiągnąć w songu *Pozwól jej żyć* wysokie, bardzo dobrze osadzone w zmieszonym rezonansie dwukreślne c. Cały zresztą ten song zapisany jest w wysokiej tessiturze, z którą dr Marcin Wortmann radzi sobie z podziwu godną sprawnością. To kolejna odsłona jego możliwości głosowych i umiejętności budowania postaci.

Konkluzja

Po dogłębnym zapoznaniu się z dokumentacją, autoreferatem oraz osiągnięciem artystycznym jednoznacznie stwierdzam, że pan dr Marcin Wortmann jest świadomym swojego głosu wokalistą i aktorem, który potrafi wykorzystać szeroki wachlarz środków technicznych by wykreować różnorodne w swojej muzycznej stylistyce postaci bohaterów musicalowych. Jako osoba posiadająca wieloletnie doświadczenie sceniczne prowadzi z zaangażowaniem i sukcesami bogatą działalność dydaktyczną i propagującą sztukę. Z powodzeniem także wykorzystuje swój talent organizacyjny, zarówno w działalności akademickiej, jak i poza nią. Osiągnięcie artystyczne, przedstawione przez habilitanta jest wykonane na wysokim poziomie artystycznym. Jego interpretacje wokalno-aktorskie cechuje wyrazistość, dojrzałość i spójność stylistyczna z materiałem muzycznym.

Niniejszym stwierdzam, że dorobek artystyczny, naukowy, dydaktyczny i organizacyjny pana dra Marcina Wortmanna **spełnia wymagania** art. 219 ust.1 pkt 2 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 ze zm.) i **stawiam wniosek o jego przyjęcie**. Osiągnięcie artystyczne pana Marcina Wortmanna przyjmuję bez zastrzeżeń.